PAGANINI GAVDENTII

Doctoris Theologi, & Iurisconsulti.

PRÆFATIO IN GYMNASIO PISANO.

Cum instaurarentur Studia Anno M. DC. XXX. Mense Nouembri.

FLORENTIÆ

Ex Typographia Petri Nestij sub Signo Solis, 1631

Superiorum Permissu.

PAGANINI GAVDENTII

Doctoris Theologi, & Iurisconsulti.

PRÆFATIO IN GYMNASIO PISANO.

Cum instaurarentur Studia Anno M. DC. XXX. Mense Nouembri.

FLORENTIÆ

In Typographia Petri Nestij sub Signo Solis, 1631.

Superiorum Permissu.

Illustrissimo Viro

ANDREÆ CIOLO,

Serenissimo Magno Duci à Secretis,
& intimis Consilijs.

AErent semper animo literę, quas de me tibi exarauit tres abhinc annos Vir singulari pietate, doctrina, & prudētia tota Europa, & orbe Christiano notissimus Mutius Vitelleschus Societatis Iesu præpositus Generalis. Illis namque sic vsus es in rem meam, vt à Serenissimo Magno Duce ad publicam professionem in Gymnasio Pisano accersitus fuerim. Quemadmodum autem inde res meæ incrementum cœperunt: ita soleo summopere extollere tuam erga me beneuolentiam; atque vt magis mihi ipsi satisfaciam in limine huius Præfationis, quæ nunc prodit, publicè, quantum tibi debeam, testatum facio. lubenter verò adderem tuorum meritorum erga Serenissimos Magnos Duces, totamque inclitam Etruriam, commemorationem, nisi scirem panegy-

vico potius opus esse ei, qui id conaretur facere, quàm breui Epistola; nisi etiam vererer, ne offenderem moderationem animi tui, qui sic ciuilium virtutum perfecto numero cum placidissimis moribus es instructus, vt malis esse, & agere, quam videri, & laudari.

Illustrissimo tuo Nomini

Obstrictissimus

Paganinus Gaudentius.

PRÆFATIO IN GYMNASIO PISANO.

Cum instaurarentur Studia Anno M. DC. XXX. Mense Nouembri.

On multi numerantur dies, Auditores humanissimi, quando anxiè de Studijs hoc anno nostro in Gymnasio renouandis, quærebatur. Et quidē plurima vltrò citròque prolata erat audire, vt quiuis quantumuis prouidus cogeretur hæsitare. Quos spes cupidos excitabat, eosdem timor trepidos deijciebat. Hinc quod desiderabatur se probabilibus insinuabat rationibus; illinc impendens dilatio, quidquid erat conceptum excutiebat: & vt nauis aduersos experta ventos, dum obliquo labore nititur vim superare, & portum petere, nunc progredi, nunc retrocedere videtur: sic & nos quotquot de reditu ad Academicas exercitationes solliciti viuebamus, quia non pauca obijciebantur, quasi certa statione destitueremur, querebamur. Nostis morem famæ, Auditores, solet omnia, quæ sibi credita fuerint siue læta, siue tristia augere, & plurimis in ventis in immensum extendere. Sed grauia auditu potissimum sibi putat amplificanda, & nescio quomodo fiat, vt mortales opinionem calamita-

te maiorem, & sæpius repositas querimonias suarum cladum velint esse additamentum. Eo igitur ferebantur crebriores sermones, illuc pleræque deuoluebantur cogitationes, in eam partem inclinabant coniecturę, vt meliora in tempora differendas esse professorias prælectiones ominarentur. A remota vetustate in memoriam nobis reuocabant, quod Romani, hominum, qui vnquam fuerunt, sapientissimi, vbi publici mœroris tempestas ingruisset, indicto iustitio, domos claudebant, fora deserebant, vadimonia relinquebant, vestē pullā sumebāt, omnia deniq; ad tristitiam conponebant. & quando vnquam Italiam sæuiora fata vrserint, quando felicitate dignissimam regionem facto velut agmine tot acerbitates inuaserint, concusserint? nam quam partem prętererit, & illæsā reliquerit lamentabilis vexatio? Ligures vt quiescere dicantur, sumptus facere in alendis militibus, nescios quid serus vesper ex vicinia possit adferre. Rempublicā Venetorū aut dolere vices suarum ciuitatum, quæ cum lue conflictantur, aut ex propinquitate Germanorum sentire molestiam, & inter bellum, & pacem degere inuitam. confinia Pontificię ditionis aut carpi morbis, aut copijs insideri. quanto vero in squalore iaceat Mantua, & suum lugeat agrum direptum. Casalenses post duplicem obsidionem valde incertos adhuc esse, cui sint pdituri. quid futurum de Segusio, de oppidis ad Eridanum, an ibi diu hæsuri potentissimorum regum bellici apparatus, adhuc discendum à longa forte die. ac ne externa affectato luctu memorentur, Tusciā immota quidem pace frui tranquillam, sed alicubi iam grauibus morbis lacessi, & primarię vrbi metuere. Inter hæc an quęrendę litterarū amœnitates, an lætis applausibus frangenda subsellia, an de quæstionibus iucundæ instituendæ dissertationes? an quęrendū cū Philosophis de cœlestis motus

peren-

perennitate, quando in terris instabiles trepidamus, & tollendi oculi ad sidera, quando vix locus suppetit, vbi pedem figamus? an cum Iureconsultis de familia ercifcunda, de communi diuidendo disputandum, quando quotidie vimetuque mortis non paucos ex domicilio expelli oculis vsurpamus? an quasi fallentes tempus cum Galeni discipulis de calore innato, de quatuor humorum commixtione, de naturæ artificio in contexendo corpore litigabimus, quando potius ad perniciosa contagia eliminanda omissis verbis opere est accurrendũ? an vndique conueniendum, & velut comitia conuocanda studiosorum, quando ne commercij quidem causa, si fieri posset, esset colloquendum? plura etiam iactata meminimus, quorum prolixior recitatio nimiam vestris sensibus iniungeret patientiam. quæ eo vsque, ne quicquam dissimulem, progrediebantur, vt aliqui aut aliena, aut superuacanea cura pręcipites nescio quid de stipendiorum pensitatione cunctanter mussarent. vt præmia opus comitantur, ita per res prolatas non videri largitioni fore locum. quod enim milites mereantur siue pugnent in hostẽ, siue per inducias intra hyberna degant, id dissimilius esse, quam vt desidi togę possit prodesse. nam ne eo quidem tempore. quo expeditio non suscipiebatur, Romanorum in castris aut omissa pugnarum imitamenta prope quotidiana, aut neglectas munimentorum excitationes, tantum ne torpor subiret paulatim incautos. vt vero de re familiari meticulosę protinus reijcerẽtur voces, illud animum subinde cruciabat, ne consuetudinem cogeremur intermittere docendi. quid, quæso vos, molestius fuisset, quã scolasticis deductionibus aliquandiu carere? quam mensibus æstiuis silendo iungere hybernos, aut quod iugi meditatione erat collectum, & in commentarios relatum, intempestiua vacatione amittere? viri profecto qui sũt

nullum

nullum desidia sentiunt esse laboriosius negotium, nullam mordaciorem curam, quam cura carere; qui si solatium præsentissimum reperiunt in labore, lancinantur, & torquentur quãdo per ignauiam tempus coguntur traducere. quid vero sanctius, quid innocentius doctrinarum tractatione? quid suauius, quam, si quid feliciter est excogitatum, id ingeniosę trdaere iuuentuti, & sui memoriam apud eos, quibuscum nõ vulgaria communicantur monita, relinquere sempiternam? struant alij pario de marmore monumenta, incidant æri longos titulos, magnifica dedicent ædificia, vt nomen ab obliuione vindicent, si interim disciplinis qui lucem inferũt, & egregios adolescentes ad arcana scientiarum deducunt, in animis hominum imagines sibi ponant pulcherrimas. dum vero dubij nunc nobis quasi gratulamur tanquam ituri, mox velut mansuri contrariam in partem retrahimur, dum cum expectatione mali, quæ malo sæpe est grauior, congredimur, derepente exorta summæ auctoritatis lux, formidolosam moræ disiecit obscuritatem. nubeculæ sollicitudinis noster animus erat intentus, quam sol Etruscus, cœlesti quam simillimus illicò dissoluit. generosa nempe indoles, quę in Serenissimo Magno Duce à pueritiæ annis eluxit, nunc robore iuuentutis firmata, postquam regiminis sumpsit habenas moderandas, insignia edit virtutum specimina, vt iam nunc sapientes homines non incerto iudicio augurentur fore, vt parentum, auorumque suorum gloriam sit æquaturus, aut etiam supergressurus. nam, ne à suscepto sermone instaurationis studiorum digrediar ad alia, quæ quotidie, vt suarum vrbium saluti consulat gerit, vt, inquam, quod dicere susceperam, prosequar, quam expeditum, quam prouidum, quam benignum se prę stitit, postquam celeberrimæ huius Academiæ Prospectorẽ accuratissimum, Virum & doctrina, & magno vsu rerum præ

stan-

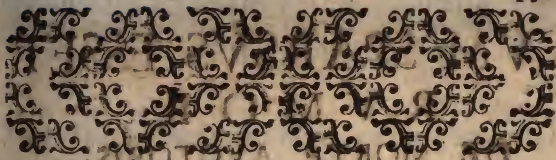
 104

ſtantiſſimum totius noſtri ordinis peramantẽ Hyeronimũ à Sommaia audiuit referentẽ. ſtatim ſingularis beneuolentiæ erga ſedem liberalium literarum dedit non vnum argumentum. quale illud ſilentio non poteſt præteriri, quod Galuano, quẽ qui rectè nouit, non poteſt nõ magnifacere, Pandectarum expoſitionem rectiſſimo conſilio iuſſit deferri, vt deſiderium, quod nobis Accariſij immatura, & lacrymis digniſſima mors reliquit, non leuiter temperetur. quod vero, Auditores, me indulgentiſſimus Princeps in Collegium Iuriſperitorum præcepit cooptari, id eiuſmodi eſt, vt ſi dum publicè dico, diſſimuletur, benignitatem largientis videar deterere, ſi narretur, proprij commodi inuidiam in caput meum deriuem. quæ verba ſuppetent, quibus vtrumq; ſcopulum declinem, & inoffenſo curſu incedam? ita mihi ſumam audaciam, vt iactantiæ apud æquos iudices notam ſperem poſſe vitari. vltrò agnoſco, palamque recenſeo, ingenij mei nullam eſſe vim, in ſtudijs exiguum profectum, infantilem eſſe ſermonem, aptitudinem infra huius ſedis faſtigium eſſe poſitã. at negare non poſſum, quod vobis notiſſimum eſt, meam in peruolutandis bonis exemplaribus, in commẽdãdo operam eſſe aſſiduitatis plenã. Quo magis miror reperiri quoſdam, quos in nullo non ſcriptore hoſpites noui, qui nonniſi vulgaria, & in triuijs decantata promunt dicta & infeliciter vſurpãt, quos Muſę nunquã ad ſua ſacra admiſerunt, miror, inquam, quod conentur affanias ſuas obtrudere, & meis auribus quaſi peregrinum aliquod adferant, exiſtiment ſe poſſe obrepere. Quibus miſſis factis, ſi meam in verſandis libris occupationem voluit ſua auctoritate prouehere iuſtiſſimus Princeps, vni ingens beneficium acceptum refero, vni grato animo gratias rependo, gratulorque omnibus illis, qui de promouendis ſtudijs, de augenda antiquiſſimæ ſcholæ gloria ſuſcipi-

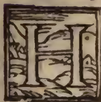
unt

tint sollicitam meditationem. Habemus Principem, excellentissimi doctores, qui nouit exactè quid vnusquisque præstare queat, paratusque est diligentiam, alacritatem remunerari. Scitis quantam liberalitatem elapso anno erga multos professores exercuerit; & nuper non est passus quicquã eorum, quæ ad rem facerent, omitti. cũ tamen plurima impendat, dum alimenta innumeris familijs, quæ paupertate premuntur, suppeditat. dum tot extra ordinem militantibus mercedem largitur, qui excubias agunt, ne pestiferi morbi latius grassentur. quod si tot inter difficultates non solum Gymnasium non negligit, sed tuetur, sed saluum, & incolume seruat, nouis Doctoribus instruit; quid dicemus facturum, quando nubes hæc transiuerit, quando sublato contagij timore pristina securitas vrbibus, oppidis frequentia restituta dicetur? quando æquabili transactione paci in vniuersa Italia fuerit consultum, & suum agris longè lateque reddetur decus? nulli possumus dubitare, quin præclarissima quæque ab eo, qui veræ gloriæ cupidissimus est, sint expectanda. ergo, quod superest, egregij Professores, vosque optimæ spei Iuuenes, dum optatum ad curriculum reuertimur, immortale numen, cuius arbitrio omnia reguntur, supplices rogemus, vt optimi Principis faueat consilijs, eumq; quamprimum votorum suorum, quibus non minus populorum in Etruria; quam suiipsius incolumitatem prosequitur, compotem faciat. Dixi.

LETTORI

LECTORI. S.

Anc orationē exaraui, cum de transactione Ratisponensi nihil adhuc inaudissemus, & magna esset ob gliscentem pestem trepidatio. Nunc gratissima vice, & pacis desideratissima commoda spondentur, & bellua illa, quæ aliquandiu sæuijt in vrbes Italicas, illuc videtur redire,

Vnde negant redire quemquam.

Fac ô propitium Numen, vt quæ lux iamnunc affulget, aucta sinceros, & perennes diffundat radios.

CVM

CVM SPARSVS ESSET RVMOR DE MORTE AVCTORIS.

Dum lenis exanimem vulgi me fabula iactat,
Fingitur & vacuas Gaudentius ire per umbras;
Nos quà pulchricomos tollit Florentia colles,
Inuidiæ rabidas voces, & tristia vota,
Tradimus Æolijs natis per inane ferenda.
Sæpeque Virginei fulgentia limina templi,
Marmoreosque gradus premimus, doctamque plateam.
Hic vbi quotidie lætos Deus excitat ignes
Lemnius, & varium dispergit in aera murmur.
Nam Fera, quæ Tuscas nuper vexauerat vrbes,
Concidit, vt monstrum quod quondam strauit Apollo.
Hinc postquam cecidere vmbræ, Pontoque ruit nox,
Illuc se glomerat gressus (nam dulcis edendi
Suadet amor) socijs vbi splendida ianua plausum
Duplicat, & larga ponit conuiuia mensa.
Cumque hilares animi incaluere, effundimus iram
In caput illorum, multo sermone morantes,
Queis studium effreni est mendacia spargere lingua,
Optandoque alium manes dimittere ad imos.
Nam veluti mergi, nisi naufraga saxa carinam
Impulerint, fractosque artus ad littora fluctus
Voluerit, ingluuiem nequeunt satiasse molestam:
Sic fila alterius nisi soluerit improba Clotho,
Effrontes illi, quos nullo nomine signo,
Lethæos latices, & longa obliuia sperant.

FINIS.